

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sol Triplex In Eodem Universo

Hermann, Amand

Sultzbaci, 1676

Secunda. De Materia, & Forma Syllogismorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

liquus; ut sic primum Syllogismum supra positum, *Omnis potestas est à Deo*, hoc modo reducatur, *Omnis potestas est donum à Deo*, vel *donum Dei*, *Regnum est potestas*, ergo *Regnum est donum à Deo*, vel ergo *regnum est donum Dei*, quod faciendo facile colliges bonitatem Syllogismi ex obliquis.

Restat nunc agere De Syllogismo

hypothetico, qui ille est, qui constat ex propositionibus hypotheticis, vel saltè aliqua hypothetica tanquam principali & altera simplici, Et quia propositiones hypotheticæ triplices sunt, hinc quoque triplex est Syllogismus hypotheticus, scilicet conditionalis, disjunctivus & copulativus; Exemplum primi fit hic Syllogismus, *Si Socrates est virtute præditus est laude dignus, si est iustus est virtute præditus ergo si est iustus est laude dignus*, si omnes propositiones constiter esse hypotheticas dicitur Syllogismus hypotheticus ex toto, sin verò non sunt dicitur talis ex parte, uterque tamen quatuor modis fieri potest, primò, si tam antecedens quam consequens affirmet, ut *si es homo es animal, si es logicus es homo*, ergo *si es logicus es animal*; Secundò si tam antecedens quam consequens neget ut *si non studes non es sapiens, si vagaris non studes, ergo si vagaris non es sapiens*; Tertiò si antecedens neget & consequens affirmet, ut *si Gabriel non est corpus est spiritus, si Gabriel est angelus non est corpus, ergo si Gabriel est angelus est spiritus*, Quarto quando antecedens affirmat & consequens negat, ut *si es homo, non es brutum, si es logicus, es homo, ergo si es logicus, non es brutum*.

Syllogismus disjunctivus est

qui constat ex propositionibus disjunctivis, ejus sunt præcipue duo modi, unus à sufficienti partium enumeratione cum destructione unius, vel plurium partium, ut tandem aliqua pars quæ scilicet remanet affirmetur & adstruatur, ut *vel es calidus, vel tepidus, vel frigidus, vel non es calidus, nec tepidus, ergo es frigidus*. Alter modus est quando Syllogismus constat ex talibus propositionibus inter se oppositis quæ non sunt natæ de eodem verificari, tunc enim bona fit argumentatio ab unius affirmatione ad alterius negationem, ut *numerus vel est par, vel est impar, sed est par, ergo non est impar*, isti duo modi facile reducuntur ad Syllogismum categoricum quem semper in se includunt implicitè, ut verbi gratiâ secundus sic potest reduci: *Opposita de se invicem verificari non possunt, sed par & impar sunt opposita circa numerum, ergo de eodem numero verificari non possunt, si ergo aliquis numerus est par non potest esse impar*. Huc spectat argumentatio ex dilemmate.

Syllogismus Copulativus est

qui constat ex propositionibus copulativis, ut *Omnis equus & omnis homo currit, Bucephalus est equus, & Socrates est homo, ergo Bucephalus & Socrates currunt*, qui Syllogismus continet duos categoricos in Darii, ad quem spectant generatim omnes qui fiunt ex propositionibus complexis, ut sunt argumentationes à pari. verbi gratiâ *sicut se habent duo ad quatuor, ita se habent quinque ad decem, sed duo sunt pars dimidia quaternarii, ergo quinque sunt pars dimidia denarii*. Hi tamen Syllogismi non habent ut immediatè concludant ratione debitæ dispositionis & aliarum Regularum Syllogisticarum, sed solum mediatè

in quantum unum vel plures Syllogismos categoricos includunt, & ad eos reducuntur, idè superfedeo fulius de iis agere; De Syllogismis verò demonstrativo, topico & sophistico inferius redibit sermo.

QUÆSTIO II.

De materia & forma Syllogismorum.

Ante Resolutionem Notandum

Syllogismum esse quoddam compositum rationis ad minus, & sic aequaliter rationem compositi participat, quodlibet autem compositum materiam & formam tanquam partes constituentes exigit, hinc est quòd post indagacionem naturæ Syllogismi ejus quoque partes constituentes examinandas assumam, Itaque non agimus hinc de materia Syllogismi circa quam, sed de materia ex qua, quæ in quolibet Syllogismo duplex est, scilicet proxima & remota; Proxima sunt ipsæ propositiones ex quibus Syllogismus conficitur, & idèd proxima materia dicuntur quia proximè ad confectiõnem Syllogismi concurrunt; Alia est remota & sunt termini, qui idèd hoc nomine compellantur, quia non immediatè, sed mediantibus propositionibus ad constituendum Syllogismum concurrunt, Et quia in Syllogismo non debent esse plures quàm tres propositiones, ita etiam non requiruntur ad Syllogismum plures quàm tres termini, ex quibus tres illas propositiones fieri necesse est, ut autem fiant tres propositiones ex tribus terminis erit omninò necessarium ut quilibet bis repetatur, ratio est, quia vis cujusque Syllogismi benè concludentis in eo consistit, quòd inferatur unum connexum cum alio tanquam prædicatum & subjectum in conclusione, quia illa erant in præmissis connexa uni tertio itaque primò connectitur unum extremum cum tertio & est una propositio, postea convertitur alterum extremum cum illo eodè tertio & est altera propositio, & si deprehenditur quòd benè majus & minus extremum uniantur cum tertio, tandem inferuntur ipsa in conclusione unita inter se, verbi gratiâ in hoc exemplo, *Omne animal est vivens, omnis homo est animal, ergo omnis homo est vivens*, in quo tres termini sunt, *Animal, vivens, & homo*, ex quibus totus iste Syllogismus conficitur, & quia *ly vivens* & tò *homo* deprehenduntur aptè unita cum *animali* primis propositionibus, idèd in conclusione inferuntur unita inter se. Notandum autem quòd illud tertium cum quo in præmissis quodlibet extremum uniri debet vocetur *medius terminus*, cujus est quòd nunquam ingrediatur conclusionem, benè tamen majus & minus extremum, dicitur autem *majus extremum* ille terminus qui connectitur cum medio termino in majori, ut in Syllogismo dato *Animal* est *medius terminus*, quia tam in majori quam minori repetitur, & conclusionem non ingreditur, *vivens* verò est *majus extremum*, seu *major extremitas*, ut aliis placet: ille verò terminus qui connectitur cum medio termino in minori propositione dicitur *minus extremum*, seu *extremitas minor*, estque in Syllogismo dato tò *homo*, unde *homo & vivens* etiam ingrediuntur conclusionem. Aliquibus hæc compellationes majoris & minoris extremitatis non placent, sed putant quòd illa sit major

I.
Materia Syllogismi est duplex, proxima & remota.

II

III

IV

V

VI

VII

VIII

IX

X

XI

XII

XIII

XIV

XV

XVI

XVII

XVIII

XIX

XX

XXI

XXII

XXIII

XXIV

XXV

XXVI

XXVII

XXVIII

XXIX

XXX

XXXI

XXXII

XXXIII

XXXIV

XXXV

XXXVI

XXXVII

XXXVIII

XXXIX

XXXX

extremitas quæ sub se habet medium, seu quando terminus est prædicatum de medio, sive postea præ- seu postponatur fundantq; se in aliqua autoritate Aristotelis I. prior. cap. 5. dicentis majorem extremitatem esse sub qua est medium, scilicet subiectum, attamen Aristoteles in textu illo non loquitur de alia extremitate, quam quæ est in prima figura, & quod sic ejus mens sit tum ex contextu patet, tum quia aliàs in secunda & tertia figura non posset assignari major, vel minor extremitas, quia in una medium semper subjicitur in altera verò bis prædicatur.

II.
Forma Syllogismi est ratio propter quam unum ex alio insertur, talisq; ratio duplex est, duplicem constituens formam duplici materiae Syllogismi correspondentem Proximam scilicet & remotam, forma remota est, quæ versatur ad disponendam & ordinandam materiam remotam, & vocatur figura, quæ defini potest, Quod sit debita & apta dispositio propositionum in debita & apta quantitate & qualitate, scilicet ut omnes sint particulares, sed universales aliquæ, nec omnes negativæ, sed etiam sint aliquæ affirmativæ.

Forma Syllogismi est ratio propter quam unum ex alio insertur, talisq; ratio duplex est, duplicem constituens formam duplici materiae Syllogismi correspondentem Proximam scilicet & remotam, forma remota est, quæ versatur ad disponendam & ordinandam materiam remotam, & vocatur figura, quæ defini potest, Quod sit debita & apta dispositio propositionum in debita & apta quantitate & qualitate, scilicet ut omnes sint particulares, sed universales aliquæ, nec omnes negativæ, sed etiam sint aliquæ affirmativæ.

III.
Figura Syllogismi est triplex.

Figura Syllogismi ex Aristotele I. prio. Triplex est, Prima, medius terminus semel subjicitur & semel prædicatur; Secunda quando medius terminus in utraq; præmissa prædicatur, & tertia quando medius terminus in utraq; præmissa subjicitur: quæ ad captum faciliorem hoc carmine exprimuntur *Sub Præ prima, bis præ secunda, tertia bis sub*, Cujus sensus est, quod medius terminus in prima figura debeat esse subiectum & prædicatum, in secunda bis prædicatum, in tertia bis subiectum. Secundum Galenum verò sunt quatuor figurae, nam putat distinctas figuras constitui per hoc, quod scilicet medius terminus in majori subjiciatur & in minori prædicetur, & quod in majori prædicetur, in minori subjiciatur, quod utrumq; Aristoteles comprehendit sub prima figura, scilicet Sub, Præ, parum curando an in majori subjiciatur, & in minori prædicetur & contra, hinc quia istæ duæ combinationes terminorum, ex quibus oritur multiplicitas figurarum non sunt essentialiter diverstæ, idè simpliciter à Peripateticis rejicitur, non quidem tanquam falsa & deceptoria, sed tanquam supervacanea coincidens cum prima Aristotelis.

IV.
Modi Syllogismorum vari.

Modus Syllogismi in qualibet figura multiplex esse potest, secundum multiplicem variationem quantitatis & qualitatis propositionum, sive postea apti sunt ad concludendum, seu inepti, ita quod decies sexties in qualibet figura modus variari possit, Ratio est, quia in omni figura, vel utraq; præmissa est universalis, vel utraq; particularis, vel major univer-

salis & minor particularis, vel major particularis & minor universalis, quæ variationes se habent penes quantitatem tantum, secundum qualitatem iterum toties variari potest, quia vel ambæ possunt esse affirmativæ, vel ambæ negativæ, vel major affirmativa & minor negativa, vel major negativa & minor affirmativa, & iterum affirmativas & negativas, universales & particularibus combinando denum resultabant octo modi, & sic in universum sexdecim modi darentur in qualibet figura, verumtamen quia plures ex iis inutiles sunt ad concludendum idè à Philosophis novendecim tantum tanquam utiles ad concludendum assumuntur, cum alioquin in universum essent quadraginta octo distincti modi. Ex illis verò unde viginti, sex spectant ad tertiam figuram, quatuor ad secundam, & novem ad primam, quorum primi quatuor directè concludunt, alii quinque, indirectè, ille autem modus dicitur indirectè concludere in cujus conclusione major extremitas prædicatur de minori, contra verò ille concludit indirectè in cujus conclusione minor extremitas prædicatur de majori, Omnes modi utiles Syllogismorum sequentibus versibus comprehenduntur.

Barbara, Celarent, Darii, Ferio, Baralip-ton,

Celantes, Dabitis, Eapesmo, Frisesomorum, Casare, Camestres, Fesfino, Baroco, Dar-rapti,

Felapton, Disamis, Datisi, Bocardo, Ferison.

Ubi Notandum Primos duos versus exprimere modos primæ figuræ, dictiones quatuor priores modos directè concludentes à *Baralip-ton* verò usque ad *Frisesomorum* inclusivè utrumq; modos indirectè concludentes; *Casare, Camestres, Fesfino, Baroco*, denotant modos secundæ figuræ, reliqua verò vocabula sex modos tertiæ figuræ: Notandum ulterius in qualibet dictione primam syllabam denotare majorem propositionem, secundam minorem, & tertia conclusionem, quod si contingat in aliqua plures quam tres reperiri syllabas, non est cor apponendum, quia tale additamentum solum factum est metri gratia, & hoc solum accidit in *Baralip-ton* & *Frisesomorum*: Item revocandæ sunt significationes vocalium A. E. I. O. quas supra attuli agendo de propositionibus, A scilicet, significare universalem affirmativam, E universalem negativam, I particularem affirmativam, & O particularem negativam, unde quia in *Barbara* reperiuntur tria A denotat Syllogismum in hoc modo factum debere consistere tribus propositionibus universalibus affirmativis, Quia autem in *Celarent* reperiuntur E. A. & E. denotatur Syllogismum factum in isto modo debere consistere majore universalis negativa, & conclusionem universalis negativa, & sic de cæteris discurre, res enim ex dictis satis clara videtur ut superfluum sit omnes modos & eorum dictiones sic speciatim explicare, unde Tyronum commoditati consulendo pro singulis modis cujuslibet figuræ exempla addenda duxi.

Exem-

Exempla pro quatuor modis 1. Figuræ directè concludentibus.

BAR	Omne bonum est expetendum.	Omne animal est substantia,
BA	Omni virtus est bona,	Omnis homo est animal,
RA	Ergò omni virtus est expetenda.	Ergò omnis homo est substantia.
CE	Nullum bonum est fugiendum,	Nullus lapis est animal,
LA	Omni virtus est bona,	Omnis Adamas est lapis,
RENT	Ergò nulla virtus est fugienda.	Ergò nullus Adamas est Animal.
DA	Omne vitium fugiendum est,	Omnis homo est rationalis,
RI	Aliqua consuetudo est vitium,	Aliquod animal est homo,
I	Ergò aliqua consuetudo est fugienda.	Ergò aliquod animal est rationale,
FE	Nullus timidus est felix,	Nullus spiritus est corpus,
RI	Quidam dives est timidus,	Aliqua substantia est spiritus,
O	Ergò quidam dives non est felix.	Ergò aliqua substantia non est corpus.

Exempla pro quinque modis ejusdem Figuræ indirectè concludentibus.

BA	Omne animal est substantia,	Omne rationale est intellectivum,
RA	Omnis homo est animal,	Omnis homo est rationalis,
LIPTON	Ergò quædam substantia est homo.	Ergò quoddam intellectivum est homo.
CE	Nullum animal est lapis,	Nullus fortis est timidus,
LAN	Omnis homo est animal,	Omnis sapiens est fortis,
TES	Ergò nullus lapis est homo.	Ergò nullus timidus est sapiens.
DA	Omne bonum est expetendum,	Omnis leo est animal,
BI	Quidam labor est bonus,	Aliquod rugibile est leo,
TIS	Ergò quoddam expetendum est labor.	Ergò aliquod rugibile est animal.
FA	Omne animal est corpus,	Omne intellectuale est substantia,
PES	Nullum elementum est animal,	Nullus lapis est intellectus,
MO	Ergò aliquod corpus non est elementum.	Ergò aliqua substantia non est lapis.
FRI	Quædam arbor est vivens,	Aliquis homo est Philosophus,
SE	Nullum animal est arbor.	Nullus lapis est homo.
SO	Ergò quoddam vivens non est animal.	Ergò aliquis Philosophus non est lapis.

morum.

Exempla pro quatuor modis 2. Figuræ.

CE	Nullus equus est risibilis,	Nullum lignum est animal,
SA	Omnis homo est risibilis,	Omnis leo est animal,
RE	Ergò nullus homo est equus.	Ergò nullus leo est lignum,
CA	Omnis diligens iniquitatem odit animam suam.	Omnis homo est animal,
MES	Nullus justus odit animam suam,	Nullum lignum est animal,
TRES	Ergò nullus justus diligit iniquitatem.	Ergò nullum lignum est homo.
FES	Nullus lapis est animal,	Nullum vitium placet Deo,
TI	Aliquis homo est animal.	Aliqua animi submissio placet Deo,
NO	Ergò aliquis homo non est lapis.	Ergò aliqua animi submissio non est vitium.
BA	Omne animal est vivens,	Omnis prudens prospicit futura,
RO	Aliqua aqua non est vivens,	Aliquis dives non prospicit futura,
CO	Ergò aliqua aqua non est animal.	Ergò quidam dives non est prudens.

Exempla pro sex modis 3. Figuræ.

DA	Omne animal est sentiens,	Omnis homo est animal,
RAP	Omne animal est corpus,	Omnis homo est risibilis,
TI	Ergò aliquod corpus est sentiens.	Ergò aliquod risibile est animal.
FE	Nullus homo est planta,	Nulla planta est sensitiva,
LAP	Omnis homo est rationalis,	Omnis planta est arbor,
TON	Ergò aliquod rationale non est planta,	Ergò aliqua arbor non est sensitiva.
DI	Aliquis lapis est viridis,	Aliquis equus est hinnibilis,
SA	Omnis lapis est corpus,	Omnis equus est vivens,
MIS	Ergò aliquod corpus est viride.	Ergò aliquod vivens est hinnibile.
DA	Omnis avarus est miser,	Omne animal est substantia,
TI	Quidam avarus est dives,	Aliquod animal est corpus vivens,
SI	Ergò quidam dives est miser.	Ergò aliquod corpus vivens est substantia.

BO
CAR
DO
FE
RI
SON

Quoddam animal non habet sanguinem,
Omne animal est vivens,
Ergo aliquod vivens non habet sanguinem.
Nullus sapiens est miser,
Aliquis sapiens est pauper.
Ergo aliquis pauper non est miser.

Aliqua planta non est lapis,
Omnis planta est vivens,
Ergo aliquod vivens non est lapis.
Nullus spiritus est corpus,
Aliquis spiritus est anima,
Ergo aliqua anima non est corpus.

QUÆSTIO III.

De Regulis generalibus Syllogismorum & particularibus conjunctis, Figura.

I. Duo potissima sunt Principia

I. Duo sunt principia ex quibus deducuntur Regulae Syllogismorum.

Ex quibus omnes deducuntur Regulae Syllogismorum; Primum est generalissimum pro quocumque Syllogismo etiam expositorio scilicet, Quæcumque sunt eadem uni tertio, sunt eadem inter se; Et quorum unum est idem cum tertio, cum quo alterum non est idem, non possunt esse eadem inter se: hoc principium quoad primam partem regulat omnes Syllogismos affirmativos, quoad secundam omnes negativos, ita ut omnis structura Syllogistica in eo fundetur, verbi gratia proposita quæstione an, anima sit immortalis? Ad cognoscendum, an hi termini sint inter se connexi, prius videre debeo quas habeat proprietates & prædicata, ubi invenio ipsam esse incorpoream, quo invento debeo videre an incorporeū habeat connexionem cum immortalis, & si sic, tunc statim possum inferre, quod quandoquidem immortalis & anima sunt cum incorporeo connexa, quod etiam inter se connectantur, si verò corporeum non esset cum immortalis connexum, tunc statim negativè esset concludendum, nam veluti ex connexionem illorum terminorum cum medio sequitur esse connexos inter se, ita ex affirmatione unius extremi cum medio & negatione alterius sequitur non esse extremitates tales connexas inter se.

II. Secundum est dici de omni & dici de nullo.

Alterum Principium Est dici de omni, & dici de nullo, quod non est tam universale sicut primum, nam non sufficit ad regulandos Syllogismos expositorios, sed tantum illos quorum medium est terminus communis, nam huic tantum applicari possunt signa Omnis Nullus; Hoc principium quoad primam partem valet pro regulandis Syllogismis affirmativis, estque ejus sensus talis. Quod quid universaliter prædicatur de subiecto, dicitur quoque de quovis contento sub illo, ut si substantia universaliter prædicatur de animali, & omnis homo continetur sub animali, de omni homine quoque prædicabitur substantia: Secunda pars regulat Syllogismos negativos, & est ejus sensus, quod quidquid universaliter negatur de subiecto negatur quoque de quovis contento sub illo, ut quia universaliter negatur de lapide habere vitam, negatur quoque de marmore, vel silice, quia sub lapide continentur, si negatur vita rationalis universaliter plantis, negabitur quoque frutici, arbori utpotè contentis sub planta, & sic de cæteris. Ex his duobus principiis sequentes colliguntur Regulae omnibus Syllogismis communes.

III. Non debet constare nisi tribus terminis.

Regula prima est, Syllogismus non debet constare nisi tribus terminis, sive expressè, sive æquivalenter, unde non valet iste Syllogismus, Omnis canis latrat, Sydus est canis, ergo Sydus latrat, quia Canis aliter in majori propositione sumitur, aliter in minori & sic æquivalet duobus terminis.

Secunda est Terminos non debere immutari, sed eodem modo sine variatione repetendos esse quo antea prolati fuerant, unde non valet iste Syllogismus, Omnis quantitas lata est superficies, linea est quantitas, ergo linea est superficies, quia in minori omittitur ly lata quod positum erat in majori, & ideo statim variat totum sensum & combinationem adeoque nil concludit.

IV. Termini non debent mutari.

Tertia est, Quod termini in omnibus propositionibus servent eandem suppositionem secundam ampliationem, restrictionem, &c. quare nihil concluditur hoc argumento, Animal est genus, homo est animal, ergo homo est genus, nam in prima præmissa animal sumitur secundo intentionaliter, prout abstrahit ab omnibus suis inferioribus præcis, in minori verò sumitur formaliter & pro suo significato.

V. Debet semper eodem modo supponere.

Quarta est, Quod medium nunquam ingrediatur conclusionem; Hinc non valet argumentatio ista: Omne animal est substantia, aliquis homo est animal, ergo aliquod animal est substantia, Quia quilibet terminus non debet in syllogismo poni nisi bis, adeoque cum medius terminus bis ponatur in præmissis non debet poni in conclusione tertio, & consequenter ratio medii termini qui ideo bis in præmissis ponitur ut ex connexionem quam habent extrema cum illo, in conclusione inferantur connexa inter se. Quare licet in dato Syllogismo conclusio teneat & vera sit, non tamè sequitur nisi vi materiæ, non verò vi formæ, quod si verò deprehenderetur aliquis qui videretur concludere vi formæ ut est iste, Omnis homo est animal, homo est homo, ergo homo est animal, ubi homo medius terminus conclusionem ingrediatur, tunc dicendum quod in hoc & simili Syllogismo medium ingrediatur conclusionem, non ut medium, sed ut extremum.

VI. Medium non debet ingredi conclusionem.

Quinta est, Quod medius terminus in majori, vel minori distribui debeat, id est, quod debeat universaliter accipi pro omni re pro qua accipi potest, unde pessimus est iste Syllogismus; Aliquod animal est rationale, Omnis equus est animal, ergo omnis equus est rationalis, quia Animal quod est medius terminus nec in majori, nec minori distribuitur sufficienter, Notandum autem non sufficere quamcumque distributionem, sed debet completè distribui, Hinc pessimus est iste Syllogismus, Omne animal fuit in arca Noë, Bucccephalus est animal, ergo Bucccephalus fuit in arca Noë, quia licet major sumatur distributive pro omnibus speciebus non tamè sumitur distributive pro omnibus individuis, adeoque non sufficienter distribuitur quia non sumitur pro omni re pro qua accipi potest. Quomodo autem medius terminus in secunda figura distribuat videtur esse difficultas, quia in illa semper est prædicatum, quod nunquam notatur in sententia Aristotelis signo universalis; At tamè respondeo quod medius terminus in hac figura distribuat per negationem quæ

VII. Medius terminus debet distribui.